

POLSKÝ JAZYK A LITERATÚRA

ÚVOD

Vzdelávací štandard z poľského jazyka a literatúry je pedagogický dokument, ktorý stanovuje nielen výkon a obsah, ale umožňuje aj rozvíjanie individuálnych učebných možností žiakov a žiačok. Požiadavky na ich vedomosti a zručnosti uvedené vo výkonovom štandarde sú pre nich záväzné. Učitelia a učiteľky ich však môžu modifikovať, bližšie špecifikovať, konkretizovať s prihliadnutím na aktuálne kognitívne schopnosti svojich žiakov a žiačok.

K vymedzeným výkonom sú priradené pojmy, ktoré tvoria kľúčový obsah predmetu. Pojmy sú uvedené v obsahovom štandarde a žiaci a žiačky sa s nimi majú oboznámiť v danom období vzdelávania. Obsahový štandard obsahuje aj pojmy, ku ktorým sa neviažu výkony. Tieto pojmy sú trvalou zložkou obsahu vzdelávania a predstavujú informácie pre učiteľov a učiteľky. V rámci výučby poľského jazyka a literatúry sa pracuje aj s pojmami z predchádzajúcich ročníkov. Výkonový štandard je vypracovaný na základe predmetových kompetencií s prihliadnutím na systematizáciu učiva v súlade s obsahovým štandardom. Kvalitné zvládnutie komunikačných a kognitívnych kompetencií považujeme za dôležité z aspektu ich uplatnenia v reálnom, každodennom živote.

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Vyučovací predmet poľský jazyk a literatúra na primárnom stupni vzdelávania spája jazykovú a slohovú zložku, písanie, literárnu zložku a čítanie, ktoré sú zaradené do troch oblastí: *Jazyková komunikácia*, *Komunikácia a sloh*, *Čítanie a literatúra*.

V oblasti *Jazyková komunikácia* žiaci a žiačky získavajú vedomosti a zručnosti potrebné na osvojovanie si spisovnej podoby poľského jazyka. Pri budovaní pevných jazykových zručností obsah predmetu tvorí počúvanie s porozumením, hovorenie, písanie, samostatný ústny prejav, hlasné plynulé čítanie a čítanie s porozumením. Dôležitou úlohou predmetu je intenzívne rozvíjanie základných schopností potrebných k osvojeniu kreatívneho a integrovaného používania samostatnej komunikácie v poľskom jazyku v ústnej a v písomnej podobe.

V oblasti *Komunikácia a sloh* sa žiaci a žiačky učia vnímať rôzne jazykové vyjadrenia a porozumieť im, čítať správne a plynulo primerané vecné texty, rozumieť ich doslovnému významu a vyvodiť z nich základné implicitné významy. Postupne dokážu vyjadriť myšlienky v súvislom hovorenom prejave s komunikačným zámerom informovať alebo porozprávať o niečom s uplatňovaním spisovnej výslovnosti.

V oblasti *Čítanie a literatúra* žiaci a žiačky spoznávajú prostredníctvom čítania základné literárne druhy, učia sa vnímať ich špecifické znaky, porozumieť umeleckým zámerom autora/-ky a formulovať vlastné názory o prečítanom diele. Učia sa tiež rozlišovať literárnu fikciu od skutočnosti. Postupne získavajú a rozvíjajú základné čitateľské návyky aj schopnosti tvorivej percepcie, interpretácie a produkcie literárneho textu. Žiaci a žiačky dospejú k takým poznatkom a zážitkom, ktoré môžu pozitívne ovplyvniť ich postoje, životnú hodnotovú orientáciu a obohatiť ich duchovný život.

CIELE PREDMETU

Vyučovanie poľského jazyka na prvom stupni sa vyznačuje vybudovaním elementárnych základov jazyka a literatúry. Žiaci a žiačky sa vzdelávajú a získavajú základné vedomosti prostredníctvom materinského jazyka, preto rozvíjanie spôsobilostí z poľského jazyka sa prelína celým edukačným procesom primárneho vzdelávania.

Ďalšími čiastkovými cieľmi sú:

- rozvíjať elementárne jazykové, rečové a čitateľské kompetencie,
- vychovávať k úcte k materinskému jazyku,
- položiť základy komunikačných zručností,
- zvládnuť základy pravopisnej a výslovnostnej normy,
- rozvíjať vyjadrovacie schopnosti,
- dosiahnuť pozitívny postoj k čítaniu a literatúre,
- osvojiť si základy spisovnej podoby materinského jazyka,
- uvedomovať si špecifiká dvojjazyčného prostredia a dvojjazyčnosti.

VZDELÁVACÍ ŠTANDARD

Jazyková komunikácia – 1. obdobie (1. a 2. ročník)

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiaci a žiačky:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ pozorujú a napodobňujú tvorenie charakteristických poľských hlások (napr.: ś, ć, ź, ń, sz, cz, dź), ✓ správne vyslovujú poľské hlásky a slová, ✓ poznajú poľskú abecedu, ✓ chápu rozdiely medzi hláskou a písmenom, ✓ dopĺňajú chýbajúce písmená do neúplných slov, ✓ vyskladajú slová zo slabík, ✓ používajú základné zdvorilostné frázy (zvraty), ✓ na základe príkladu dokážu napísať krátke vety, ✓ ✓ rozpoznávajú a používajú často sa vyskytujúce morfológické tvary, ✓ poznajú slová označujúce činnosti, ✓ tvoria kladné a záporné vety súvisiace s prostredím a každodennými aktivitami, ✓ tvoria zisťovacie a doplňovacie opytovacie vety, 	<p>Zvuková rovina jazyka</p> <p>abeceda</p> <p>hlásky a, ę, y, ł, dź, ś, ć, ź, ń, sz, cz, dź</p> <p>poľské písmená a hlásky (malé veľké, písané, tlačené)</p> <p>slabiky, slová, vety</p> <p>Významová rovina jazyka</p> <p>synonymá</p> <p>Tvarová rovina jazyka</p> <p>slovesá, časovanie slovesa być</p> <p>časovanie sloviac v prítomnom čase: 3. konjugácia (śpiewać, czytać)</p> <p>podstatné mená (rod, číslo)</p> <p>prídavné mená (stupňovanie)</p> <p>opytovacie zámená, osobné zámená</p> <p>príslovky miesta</p>

<ul style="list-style-type: none">✓ rozširujú slovnú zásobu tvorením synonym slov,✓ charakterizujú ľudí a veci pomocou prídavných mien.	<p><i>Skladobná rovina jazyka</i></p> <p>vety podľa obsahu: oznamovacia, opytovacia, rozkazovacia, želacia</p> <p><i>Písanie</i></p> <p>písmená, slová, slovné spojenia, vety</p>
--	---

Komunikácia a sloh – 1. obdobie (1. a 2. ročník)

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiaci a žiačky:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozumejú ústnym alebo písomným pokynom primeranej náročnosti, ✓ pri ústnom prejave sa vyjadrujú zrozumiteľne, dodržiavajú správnu artikuláciu a výslovnosť, ✓ pri rozhovore rešpektujú základné komunikačné pravidlá, ✓ dokážu odpovedať na otázky súvisiace s vypočutým alebo prečítaným textom, ✓ porozprávajú jednoduchými vetami o sebe, o svojich zážitkoch, dojmach, ✓ dokážu sa zapájať do rozhovoru, ✓ používajú jazykové útvary predstavenia sa a pozdravu, ✓ dokážu vyjadriť vlastný názor jednoduchými slovami, ✓ dokážu vyjadriť svoj súhlas a nesúhlas, ✓ kladú otázky, ✓ dokážu vytvoriť krátky dialóg, ✓ dokážu reagovať na položenú otázku, ✓ dokážu odpovedať na otázky súvisiace s vypočutým alebo prečítaným textom, 	<p>Počúvanie s porozumením text, príkaz, otázka</p> <p>Čítanie s porozumením súvislé texty rôznych jazykových štýlov nesúvislé texty informácia, obsah, kľúčové slová</p> <p>Ústny prejav oslovenie, pozdrav, predstavenie sa predstavenie iného prosba, poďakovanie tvorba otázok tempo, sila hlasu, rytmus, dôraz, intonácia rozhovor</p> <p>Písomný prejav nadpis, text, veta</p> <p>Komunikačné témy: Zvieratá a rastliny, Sviatky, Moje bydlisko, Stravovanie, Doma, Záujmy, Ročné obdobia</p>

✓ vyhľadajú kľúčové slová vo veku primeraných textoch,✓ vyhľadajú dôležité informácie a údaje vo veku primeraných textoch,✓ pochopia obsah veku primeraných textov,✓ ústne zhrnú obsah prečítaného textu, jeho hlavnú myšlienku.	

Čítanie a literatúra – 1. obdobie (1. a 2. ročník)

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiaci a žiačky:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ poznajú všetky písmená poľskej abecedy (malé, veľké, písané, tlačené), ✓ správne vyslovujú poľské hlásky, ✓ čítajú s porozumením nahlas alebo potichu rôzne druhy veku primeraných textov, ✓ prednesú naspamäť veku primerané texty vo vhodnom frázovaní a tempe, ✓ vyjadrujú svoje pocity z prečítaného textu, ✓ počúvajú s porozumením jednoduché texty, príbehy, básne, piesne, ✓ správne zreprodukurujú dej prečítanej / počutej rozprávky, ✓ čítajú krátke literárne diela s pomocou učiteľa, ✓ zoradia poradie udalostí, ✓ vidia príčiny a následky, ✓ pochopia obsah jednoduchých, známych literárnych textov, ✓ čítajú a pochopia zložitejšie, dlhšie literárne diela s ilustráciami, ✓ ústne zhrnú obsah prečítaného textu, jeho hlavnú myšlienku, ✓ s pomocou učiteľa spracúvajú a prerábajú poznané texty, ✓ s pomocou učiteľa dokážu dramatizovať prečítaný text. 	<p>Technika čítania intonácia, prestávka, dôraz</p> <p>Literárna výchova <i>Všeobecné pojmy</i> divadelné predstavenie, bábkové predstavenie, bábka</p> <p><i>Literárne žánre</i> rozprávka, báseň, rozprávková báseň, detské piesne, ľudové hry a piesne</p> <p><i>Štruktúra diela</i> strofa scénka postava</p> <p><i>Metrika</i> rým, rytmus</p>

Odporúčania

Žiaci a žiačky

vedia naspamäť aspoň 5 – 6 básničiek a riekaniek,

poznajú aspoň 5 rozprávok (nadpis, obsah – veku primerane),

pomenujú postavy z niekoľkých známych rozprávok,

dokážu zahrať bábkové divadlo, aktívne a tvorivo sa zúčastnia na dramatizácii detských ľudových hier, rozprávok, básní.

Kontrolné diktáty

Počet: 5 – 6, v súlade s obsahovým štandardom. V 1. ročníku by diktáty mali obsahovať 10 – 15 slov. V 2. ročníku by diktáty mali obsahovať 15 – 20 slov.

Jazyková komunikácia – 2. obdobie (3. a 4. ročník)

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiaci a žiačky:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ vetu začínajú veľkým začiatočným písmenom a uzatvárajú vhodným interpunkčným znamienkom, ✓ aplikujú poznané pravopisné pravidlá v okruhu nacvičenej slovnej zásoby, ✓ používajú synonymá a antonymá, ✓ rozoznajú a pomenujú slovné druhy, ✓ rozoznajú rody podstatných mien, tvary jednotného a množného čísla, ✓ rozpoznajú a používajú podstatné mená v nominatíve, v akuzatíve a v genitíve, ✓ v texte rozpoznajú prídavné mená, ✓ poznajú tri tvary (rod) prídavného mena, ✓ používajú ukazovacie zámená v nominatíve jednotného a množného čísla (ten, ta, to, tamten, tamta, tamto, ci, te, tamci, tamte), ✓ skloňujú osobné zámená v akuzatíve, ✓ správne používajú tvary slovesa byť (być), ✓ používajú modálne pomocné slovesá (móc, chcieć, musieć), 	<p>Zvuková rovina jazyka</p> <p>hlásky, slabiky, slová</p> <p>melódia vety: opytovacia veta, rozkazovacia veta, zvolacia veta</p> <p>Významová rovina jazyka</p> <p>synonymá, antonymá</p> <p>Tvarová rovina jazyka</p> <p>podstatné mená</p> <p>rod (mužský, ženský, stredný)</p> <p>číslo (jednotné, množné)</p> <p>pády podstatných mien (nominatív, akuzatív, genitív)</p> <p>prídavné mená</p> <p>zhoda prídavného mena s podstatným menom v nominatíve jednotného čísla,</p> <p>osobné zámená (skloňovanie v akuzatíve)</p> <p>ukazovacie zámená</p> <p>slovesá (osoba, čas)</p> <p>modálne slovesá (móc, chcieć, musieć)</p> <p>základné číslovky</p> <p>Skladobná rovina jazyka</p>

<ul style="list-style-type: none">✓ správne používajú a časujú slovesá v prítomnom, minulom a budúcom čase,✓ používajú základné číslovky v nominatíve a akuzatíve,✓ rozoznajú, pomenujú a správne označujú druhy viet podľa zámeru hovoriaceho (oznamovacia, opytovacia, rozkazovacia, želacia veta),✓ samostatne tvoria rôzne druhy viet,✓ vhodne doplnia neúplné texty,✓ správne, čitateľne, úhladne a primerane rýchlo odpíšu a prepíšu rôzne texty.	<p>vety podľa zámeru: oznamovacie, opytovacie, rozkazovacie, želacie jednoduchá veta</p> <p><i>Písanie</i></p> <p>slová, vety, text</p>
--	--

Komunikácia a sloh – 2. obdobie (3. a 4. ročník)

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiaci a žiačky:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ vyslovujú slová správne a zrozumiteľne, ✓ rozumejú zadaniu úloh so zložitejšími jazykovými a neverbálnymi prvkami, ✓ porozumejú jednoduchým príkazom, vetám, dialógom, ✓ tvoria otázky a reagujú na ne, ✓ poskytujú informácie o sebe a o svojich každodenných aktivitách, ✓ jednoduchou formou formulujú svoje názory, predstavy, zážitky a pocity, ✓ rozumejú významu počutých alebo prečítaných jednoduchých, každodenných textov, ✓ predvedú riešenie svojej úlohy, výsledok svojej práce, ✓ vytvoria opis obrázkov a ilustrácií, ✓ dokážu tvoriť texty s tematikou z každodenného života (blahoželanie, pozvánku, inzerát, list), ✓ dokážu vytvoriť plagát, ✓ vyplnia jednoduché tlačivo alebo dotazník, 	<p>Počúvanie s porozumením text, príkaz, otázka</p> <p>Čítanie s porozumením súvislé texty rôznych jazykových štýlov nesúvislé texty</p> <p>Ústny prejav oslovenie, pozdrav, predstavenie sa predstavenie iného prosba tvorba otázok tempo, sila hlasu, rytmus, dôraz, intonácia rozhovor</p> <p>Písomný prejav pozvánka blahoželanie inzerát list opis plagát</p>

<ul style="list-style-type: none">✓ s pomocou učiteľa zostavia osnovu počutého alebo prečítaného textu,✓ dokážu pochopiť veku primeraný text,✓ dokážu porozumieť rôznym typom textov,✓ dokážu vyvodiť záver z prečítaného textu,✓ dokážu interpretovať veku primerané texty.	<p>osnova</p> <p>jednoduché tlačivo, dotazník</p>
--	---

Čítanie a literatúra – 2. obdobie (3. a 4. ročník)

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiaci a žiačky:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ porozumejú obsahu rôznych veku primeraných textov súvisiacich so známymi témami, získané informácie využívajú pri riešení úloh, ✓ čítajú krátke texty s porozumením a reprodukovujú ich podľa jednoduchej osnovy, ✓ vyriešia úlohy na čítanie s porozumením vyplývajúce z jednotlivých textov, ✓ rozlišujú umelecké a náučné texty ✓ zrozumiteľne prečítajú umelecké texty, ✓ vyjadrujú svoje dojmy z čítania, ✓ ovládajú tiché čítanie a orientujú sa v čítanom texte, ✓ voľne reprodukovujú text podľa svojich schopností, tvoria vlastný literárny text na danú tému, ✓ s pomocou učiteľa dramatizujú jednoduchý príbeh, ✓ pomenujú autora/-ku diela, postavy a ich vlastnosti, ✓ vedia zistiť čas a miesto deja príbehu a sled udalostí, ✓ rozoznajú na konkrétnych príkladoch jazykové zvraty, slovné spojenia a črty charakteristické pre rozprávku, 	<p>Technika čítania</p> <p>Literárna výchova</p> <p><i>Všeobecné pojmy</i></p> <p>spisovateľ, literárna postava, ilustrácia, časopis</p> <p>umelecká literatúra, náučná literatúra</p> <p>poézia, próza</p> <p><i>Literárne žánre</i></p> <p>poveš, rozprávka, legenda, poviedka, ľudová pieseň</p> <p>porekadlo, príslovie, vyčítanka, hádanka</p> <p>báseň</p> <p><i>Štylizácia textu</i></p> <p>dej, miesto deja</p> <p>opakovanie,</p> <p><i>Metrika</i></p> <p>rytmus</p>

<ul style="list-style-type: none">✓ rozlišujú rozprávku od povesti,✓ určia v prečítanom texte hlavné postavy, ich vlastnosti a miesto deja,✓ rozlišujú prózu a poéziu,✓ rozlišujú rozprávkové prostredie od reálneho,✓ rozumejú a prednesú riekanky, vyčítanky, (ľudové) piesne, básne pre deti.	
--	--

Odporúčania

Žiaci a žiačky:

vedia naspamäť 8 – 10 básničiek,
poznajú aspoň 8 – 10 rozprávok (ľudové, autorské), 2 – 4 povesti (ľudové, autorské),
uvedú názov a autora/-ku svojich obľúbených kníh s odporúčaním pre spolužiakov/-čky,
navštevujú školskú knižnicu a dokážu sa v nej orientovať,
pracujú s mimočítankovou literatúrou, detským časopisom,
používajú slovníky: pravopisný, synonymický, frazeologický,
aktívne a tvorivo sa zúčastnia na dramatizácii.

Kontrolné diktáty:

Počet: 6 – 8, v súlade s obsahovým štandardom.

V 4. ročníku by diktáty mali obsahovať 30 – 40 slov so zameraním na prebraté a nacvičené gramatické učivo.

Kontrolné slohové práce:

Počet: 3, v súlade s obsahovým štandardom. Slohové práce by mali mať rozsah 10 – 15 viet.

Uvedené vzdelávacie výstupy sú záväzné. Učivo predpísané vo vzdelávacom štandarde môže učiteľ/-ka v rámci Školského vzdelávacieho programu prispôbiť vedomostnej a jazykovej úrovni danej triedy.

ODPORÚČANÉ TEXTY PRE LITERÁRNE ČÍTANIE PRE PRIMÁRNY STUPEŇ VZDELÁVANIA

- Detské piesne, ľudové hry a piesne: Stary niedźwiedz, Wlazł kotek na płotek, Krakowiaczek jeden, Zasiłali górale..., Płynie Wisła, płynie, Koledy polskie,
- Legenda: O Lechu, Czechu i Rusie, O smoku wawelskim, Koziółki z poznańskiego ratusza, O śpiących rycerzach, O stópce królowej Jadwigi
- Básne: Władysław Bełza – Katechizm polskiego dziecka, Jan Brzechwa – Na wyspach Bergamutach, Julian Tuwim – Okulary; Danuta Wawiłow, Wanda Chotomska.
- Literatúra pre mládež: Ewa Szelburg Zarembina: Idzie niebo ciemną nocą, Maria Kownacka: Plastusiowy pamiętnik, Joanna Papuzińska: Nasza mama czarodziejka, Jan Brzechwa: Akademia Pana Kleksa, Edmund Wasilewski: Płynie Wisła, płynie.